

3. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК [811.111'373.7+811.162.1]:82'25

Остафійчук О.Д.

АНГЛІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З ВЛАСНИМИ ІМЕНАМИ І СИМВОЛАМИ У ПЕРЕКЛАДІ

*Нема просто слова. Воно або прокляття,
або поздоровлення, або краса, або біль,
або бруд, або квітка, або брехня, або неправда,
або правда, або світло, або пільма.*

Р. Гамзатов

Мова і культура завжди становили питання взаємозв'язку і взаємовпливу. Про це в своїх роботах писали В. Гумбольдт, О.О. Потебня та ін. Взаємозв'язок мови і культури є специфічним для кожного народу, країни, тобто він має свій особистий національний характер.

Фразеологічний склад мови – найцінніше джерело, що слугує для утворення нового змісту символів. Фразеологія тісно пов'язана з історією, культурою, традиціями народу, який говорить даною мовою. Цей зв'язок найбільш чітко можна прослідкувати в тих фразеологічних одиницях, до складу яких належить власне ім'я.

Дослідження базується на аналізі фразеологізмів і прислів'їв; треба зауважити, що прислів'я – це словесні мініатюри, що в процесі формування закріпились як своєрідні усталені формули, образні кліше. І.В. Арнольд відносить прислів'я до фразеологічних одиниць. За словами Р. Райдаута, “голландці називають прислів'я дочкою досвіду.”¹

Найчисленнішим і найрізноманітнішим за внутрішньою структурою своїх одиниць є розряд фразеологізмів, які включають до свого складу власні імена – оніми. Б.М. Ажнюк зазначає, що “у складі фразеологічних одиниць оніми по-різному виявляють свою основну властивість – назви об'єктів,

співвідносні у певні моменти з об'єктами реального чи уявного світу."² В кожному імені міститься інформація про локальну або національну приналежність позначуваного ним об'єкта. Як вважає М.П. Брандес, *"власне ім'я завжди реалія. В мовленні воно називає дійсно існуючий або вигаданий об'єкт думки, характеру або місцевості."*³

Проблема ж символів розпорошена по різних галузях досліджень. В естетиці і філософії мистецтва – це універсальна категорія, яка відображає специфіку образного засвоєння життя мистецтвом; в культурології – це деякий культурний об'єкт, значення якого є конвенціональним (тобто закріпленим в словниках) аналогом значення іншого об'єкта; в логіці це знак, який передбачає використання свого первинного змісту в якості форми для іншого змісту. В філософії – І. Кант, Ф.В. Шелінг, І.В. Гете говорили про символ як засіб пізнання істинного божественного смислу. Рікер Поль зазначає, що символи розглядаються також як *"особливо важливі і сталі образи, якими самоідентифікується ціла культура, або навіть як провідні образи-архетипи, що їх визнає ціле людство незалежно від культурних відмінностей."*⁴

Складність символів також полягає в тому, що поняття "символ" поєднує два виміри: один мовного, а другий – позамовного характеру. Мовний характер символів підтверджується фактом, що дійсно можливо сформувати значення символів. Отже, можемо говорити про символ як такий, що має подвійне значення першого і другого порядку. Але позамовний вимір є настільки ж очевидним, як і мовний.

Власне ім'я є однією з універсальї культури, виконуючи кумулятивну функцію, є складним мовним знаком. Згідно з класичним семіотичним трикутником Ч. Моріса, ім'я як складний мовний знак може бути розглянутий у трьох вимірах:

- 1) з боку семантики (тобто відношення знака до об'єкта), що має першочергове значення для філософії імені, тому що дозволяє уточнити питання щодо природи імені і його носія;
- 2) з боку синтактики (тобто відношення знака до інших знаків);
- 3) з боку прагматики (тобто відношення знака до того, хто його використовує).

Для нас складають інтерес фразеологічні одиниці, компонентом яких є власні імена, – це дозволяє обмежити коло імен, які вживаються найчастіше. А.Ф. Артемова і О.А. Леонович

дають наступну класифікацію англійських фразеологічних одиниць, до складу яких входять власні імена. Приклади подаються зі 150 фразеологізмів, що були вибрані нами зі словника О.В. Куніна.

1. Фразеологізми, до складу яких входять біблійні власні імена

Вони існують в мовах усіх країн, історія яких пов'язана з християнством. Однак англійська мова відчула дуже помітний вплив Біблії. Протягом століть Біблія була майже єдиною книгою, яку читали майже усі і досить часто цитували. Вживали не тільки окремі слова, але й цілі ідіоматичні вирази: *A doubting Thomas* – **Фома невіруючий**, людина, яку важко змусити повірити чомусь або комусь, скептик.

2. Фразеологізми, до складу яких входять власні імена, пов'язані з античною міфологією

В англійській мові, як і в мовах інших європейських народів, які є наступниками античної культури, існує багато виразів, які виникли у древніх греків і римлян, серед яких багато і з власними іменами. *Promethean fire* – **Прометейв вогонь**, незгасаюче прагнення високих цілей і ідеалів.

3. Фразеологізми, в яких власні імена пов'язані з побутом, літературою і фольклором англійців

До цієї групи належать:

а) фразеологізми з традиційними, популярними чоловічими і жіночими іменами. Такі англійські імена, як *Betty, Tom, Jack, John, Mary*, стали носіями певних рис людських характерів. Відголосом старого звичаю стали називати усіх людей, які належать до тих або інших професій, якимось одним узагальненим іменем. *Every Tom, Dick and Harry* – **будь-який, звичайна, пересічна людина**;

б) фразеологізми, які містять реальну антропонімію. Вони пов'язані з іменами видатних людей свого часу: монархів, політичних діячів, вчених і винахідників – або не дуже видатних, але які прославилися добрими чи поганими вчинками: *The Iron Duke* – **Залізний герцог**; Артур Уелслі, герцог Веллінгтон (1769-1852), переможець Наполеона при Ватерлоо; його так прозвали за невблаганність та завзятість;

в) фразеологізми, в яких власні імена вживаються завдяки літературним джерелам. Нерідко імена персонажів романів, п'єс, віршів і казок у своєму вживанні наближаються до

загальних назв, які означають ті або інші риси характеру або поведінки людини. П'єси Шекспіра також є джерелом англійської ідіоматики: *A Mark Tapley* – **Марк Теплі**, людина, яка не журиться ні за яких обставин. Вираз вживано за ім'ям діючої особи в романі Ч. Діккенса “**Мартін Чеззлвіт**”;

г) **фразеологізми, які містять топоніми**. Ця група достатньо численна і цікава не тільки з точки зору ономастики, але й країнознавчого погляду. Таким власним іменам властивий культурний компонент значення через специфіку їх співвіднесеності з об'єктом, що означає його і їх активність у здійсненні акумулюючої функції мови. Багато з них містять концентровану інформацію про минулі епохи, народи, міграції. Частина одиниць пов'язана з минулим Лондона і його історією: *Harley Street* – **лікарі, медичний світ** (на Harley Street в Лондоні жили й живуть багато відомих лікарів).

До наступної групи входять фразеологізми з назвами англійських графств, областей, районів, міст, річок. Нерідко в них відображається історія або традиція міст, поселень.

As old as Charing Cross – **старий як світ**. Charing Cross – давнє перехрестя у центрі Лондона.

Питаннями перекладу займаються багато вітчизняних вчених: І.В. Корунець, В.В. Коптілов, О.Б. Вовк, які розглядають також переклад фразеологічних одиниць. За О. Швейцаром, переклад є процесом міжмовної та міжкультурної комунікації. Комунікативна функція є первісною. Але О.Б. Вовк говорить про виділення окремо номінативної функції перекладу: “*Процес зміни мовного коду, що відбувається при перекладі, є процесом реномінації, або міжмовної номінації.*”⁵

Визначення одиниці перекладу як абсолютного чи часткового еквівалента або аналогії потребує точної характеристики її функціонального, семантичного, структурно-формального та стилістичного співвідношення з одиницею оригіналу. Розбіжності свідчать про існування відповідних міжмовних опозицій. Абсолютні еквіваленти контактуючих мов знаходяться у співвідношенні, що тяжіє до нульової опозиції. Прагнення до максимальної еквівалентності перекладу спонукає до пошуку на всіх мовних рівнях варіантів, які вступають у нульові або мінімальні опозиції з оригіналом. Системи опозицій становлять основу для перекладу.

Аналіз перекладу англійських фразеологізмів ми будемо ґрунтувати на видах перекладу згідно з класифікацією О.В. Куніна, тобто розподіляючи на такі види перекладу, як еквівалент, аналог, описовий переклад, антонімічний переклад, калькування та комбінований переклад.

До еквівалентів належать фразеологізми, які мають спільне походження (біблійні та міфологічні джерела), серед яких: *between Scylla and Charybdis* – **між Сциллою та Харибдою** (у безвихідному положенні).

До аналогії належать фразеологізми, які не можуть бути еквівалентами тому, що відрізняються образною основою від англійського, але є адекватними за значенням: *To be in Short's Garden* – **бути в скрутному становищі, без грошей**.

Описовий переклад вживається тому, що в українській мові відсутні еквіваленти або аналоги, тому що відбувається чітке розрізнення впливу сприйняття світу залежно від соціальних та історичних факторів. І тому зміст англійського фразеологізму передається вільним словосполученням, або описом даного звороту: *Kentish fire* – **бурхливий вираз аудиторією своєї незгоди або нетерпіння**; вираз виник у зв'язку з шумними зібраннями, що проводилися в Кенті в 1828-1829 роках, які були спрямовані проти Catholic Relief Bill.

До антонімічного перекладу належать такі фразеологізми: *Monday feeling* – **небажання працювати**; після неділі.

Калькування як вид перекладу є дуже розповсюдженим. Це один з найкращих засобів зберегти і виділити образну основу фразеологізму. У цьому випадку до англійських фразеологізмів з власним іменем неможливо дібрати еквівалент, тому що не є реальним співставити зміст англійського фразеологізму з українським, через що дається пояснення. У даному випадку фразеологізми самі є власними іменами, а отже, реаліями даної культури: *John Bull* – **Джон Буль**: глузливе прізвисько англійців, що розповсюдилося дуже широко; звідси іронічне *John-Bullish* – типово англійське, *John-Bullism* – типові риси англійського характеру, *John-Bullist* – прихильник усього англійського.

До комбінованого перекладу належать фразеологізми, де спочатку ми бачимо дослівний переклад, а потім слідує пояснення: *The Jolly Roger* – **Веселий Роджер** (чорний) піратський прапор: білий череп, під ним дві перехрещені кості на чорному фоні.

Отже, можемо зробити висновок, що найчисленнішими є групи з видами перекладу: аналогія описовий та комбінований переклад.

Аналізуючи прислів'я, ми застосовуємо аспект еквівалентності перекладу: повної та часткової. Згідно з трикутником Ч. Моріса, ім'я як складний мовний знак може бути розглянутий у трьох вимірах, про які зазначалося раніше. Прислів'я є "довершений за змістом вислів, який становить граматично і інтонаційно оформлене судження, як правило, у формі складного речення, що має двочленну структуру."⁶ Власне ім'я втрачає своє первісне значення і впливає на значення і розуміння прислів'я. Тому вважаємо за доцільне розглядати переклад прислів'їв не за видами перекладу, а в аспекті повної та часткової еквівалентності, тому що в даному випадку враховується не лише вид перекладу власного імені, а саме образ, який утворюється завдяки вживанню власного імені для створення смислу прислів'я.

Перейдемо тепер до перекладу прислів'їв. Переклад прислів'їв як фразеологічних одиниць проаналізуємо, використовуючи трикутник Ч. Моріса, за допомогою якого ми з'ясуємо, яка кількість англійських прислів'їв та поданих українських в якості перекладу є еквівалентами. Для цього ми розглянемо переклад і оригінал прислів'їв з трьох точок зору, які є складовими трикутника Ч. Моріса.

Якщо один з аспектів оригіналу не співпадає з перекладом, то такий переклад є частковим еквівалентом: *When Queen Anne was alive.* – **Ще за царя Панька.** Коли королева Анна була жива.

Проаналізуємо спочатку дослівний переклад за трикутником Ч. Моріса, складовими якого є: синтактика, семантика і прагматика.

Синтактика – структура зберігається повністю.

Семантика – переклад буквальний, тому використовується пряме значення слів; ім'я *Queen Anne* перекладається, тобто зберігається образ.

Прагматика – такий переклад англійського прислів'я буде незрозумілий, принаймні не всім. Відбувається це через те, що іншою є фонові інформація, а звідси і ситуація формування прислів'я, і тому, що відіграє велику роль історичний фактор, який у даному випадку є різним.

Тепер функціональний переклад:

Синтактика – структура не зберігається; замінено слово “королева” на “цар”.

Семантика – втрачається образ: *Queen Anne* замінено на **царя Панька**, замінено на образ, притаманний українцям.

Прагматика – таке прислів'я буде зрозуміло українцям, тому що відповідає фоновій інформації та історичній ситуації українського народу у певний період.

Отже, бачимо, що обидва переклади не є повними, а лише частковими еквівалентами англійського прислів'я.

An Englishman's house is his castle. – **Дім англійця – його фортеця.**

Синтактика – структура зберігається.

Семантика – словникове значення слів, власна назва в англійському прислів'ї на позначення національності втрачає свою пропріальність в українській мові.

Прагматика – смисл зрозумілий, оскільки це прислів'я є стереотипним і усталеним сприйняттям англійців.

Переклад є повним еквівалентом, тому що наявні всі аспекти еквівалентності.

Проаналізувавши переклад прислів'їв в аспекті повної та часткової еквівалентності, ми можемо зробити висновок, що повних еквівалентів порівняно з частковими менше, і відбувається це за рахунок впливу стереотипів та різних картин сприйняття світу, умови яких впливають на використання власних імен для передачі характеристик різних сфер діяльності людини.

Один із духовних батьків часу, К. Леві-Строс, творець структурної антропології, врешті-решт прийшов до ідеї *глобального знака*: усю соціальну дійсність він побачив як величезний знак, який складається з *глобального позначаючого* і *глобального позначуваного*. І вся культура явилася перед дослідниками зовсім іншою. У ній побачили те, що раніше не помічали: систему зв'язків і символів.

Природне середовище як елемент культури, який акумулює і зберігає усі події, думки, види мислення, відіграє вельми важливу роль у формуванні образних символічних еталонів сприйняття та осмислення дійсності, крізь які етнос бачить світ. “Їх можна визначити як національні інтелектуально-оцінні концепти.”⁷

Символ – це свого роду “конгломерат рівноцінних значень.”⁸ Пряме значення в символі є рівноправним абстрактному:

абстрактна ідея є закодованою в конкретному змісті для того, щоб виразити абстрактне через конкретне, але і конкретне кодується абстрактним, щоб показати його ідеальний смисл. Таким чином, значення і абстрактного, і конкретного збагачується. Більшість вчених погоджуються з думкою О.О. Потебні, який писав, що тільки з точки зору мови символи можна привести до ладу.

За фігуральним вираженням К.А. Свасьяна, зміст символу двошаровий: нижній шар (основа) *“виражений формально, а верхній шар являє собою нову модель дійсності. І в цьому відношенні смисловий зміст слів-символів має неформально-логічний, конвенціональний характер.”*⁹

Важливими є фонові знання, які виступають специфічним аспектом вже пізнавальної свідомості і є, за визначенням Р.П. Зорівчак, *“взаємним знанням реалій, яким володіє той, хто говорить, і той, хто слухає, і яке служить основою для мовного спілкування.”*¹⁰

Усвідомлення того чи іншого символу в фразеологізмах, а особливо за допомогою власних імен, які входять до складу фразеологізмів та паремій, в кожній мові має дуже велике значення. Культура мови є основною ознакою освіченості, загальної порядності людини.

Важливою характеристикою символу є динамічність, рухомість: він не є даним, він лише заданий і спонукає до розумової діяльності, тобто потребує активного сприймання. Символ передбачає множинність трактувань, він багатозначний та містить у собі декілька смислових пластів.

На думку Е. Кассірера, людина є твариною, що створює символи. Дослідниками мова розглядалась як динамічна система, яка постійно тримає в напруженні відчуття її носіїв самих себе і навколишнього світу. За гіпотезою Сепіра-Уорфа, кожна мова має своє сприйняття, навіть свою реальність і радикально відмінні типи поведінки та символізації. Оскільки природною функцією мови є спілкування, переклад лежить в основі мовної поведінки, адже людина має перекладати значення фраз свого співрозмовника на свою власну мову. Мова – це спосіб створення сукупності символів, якими людина визначається у своєму відношенні до світу. Усі інші способи її вжитку, а саме переклад, впливають із цього.

Серед фразеологізмів ми обрали ті, в яких містяться слова, що є символами в загальноприйнятому розумінні: дурень, яблуко, підвал (погріб), мати, рай, вогонь, вино, дім, гора, замок, перехрестя, лев, значення яких було з'ясовано за енциклопедією символів В. Андрєєвої. Тому у даному випадку ми маємо справу з перекладом символів, значення яких є підсиленням і переосмисленням специфічною культурною інформацією – іменами.

За класифікацією О.В. Куніна, фразеологічні еквіваленти можуть бути двох типів:

- 1) постійна рівнозначна відповідність, яка є єдино можливим перекладом і не залежить від контексту. Такий тип називають ще *моноеквівалентом*. Така відповідність може виникати в результаті дослівного перекладу англійських фразеологізмів;
- 2) з другого боку, можлива наявність в українській мові двох або більше еквівалентів англійській фразеологічній одиниці, з яких для перекладу тексту обирається найліпший або будь-який, якщо вони є рівноцінними. Такі еквіваленти можна назвати *вибірковими*.

Еквіваленти можна класифікувати ще одним чином, який при співвіднесенні відповідає наведеній вище класифікації:

- 1) повні еквіваленти – це ті українські еквіваленти, які у більшості своїй є моноеквівалентами англійських фразеологізмів, співпадають з ними за значенням, за образністю, стилістичною спрямованістю. Але кількість їх не є великою; до цієї групи відносяться фразеологізми інтернаціонального характеру, основані на міфологічних оповідях, біблійних легендах і історичних фактах; у фразеологізмі *Adam's ale* – **вино Адама**, вода – ми бачимо слово-символ – **вино**, що має таке значення: джерело одухотворення, енергії; має божественну силу. Як бачимо, символ сам по собі вже містить значення, яке перекладається словом “вода”, а власне імя-антропонім лише стверджує первинне значення символу;
- 2) часткові еквіваленти. Вони не означають неповноту значення, а лише містять лексичні і граматичні розбіжності при наявності однакового значення, однакової стилістичної спрямованості. Тому частковий еквівалент за ступенем адекватності перекладу є рівноцінним повному еквівалентові; у фразеологізмі *Jack in the low cellar* – **ще не народжена**

дитина; дитина, яка знаходиться в утробі матері є символ (*підвал – cellar*) – деталь дому, місце посиленого захисту, де зберігаються запаси і таємниці. Символіка є близькою до символіки печери, яка асоціюється з материнським лоном, де плід знаходиться в симбіозі з матір'ю. Цей стан внутрішньоутробного єднання символізує атрибут материнського початку.

Ми бачимо, що значення символу повністю відповідає перекладу, а власне імя-антропонім говорить лише про те, що це жива істота, хоча саме ім'я втрачає свою номінативну функцію, набуває загального значення і позначає будь-яку людину. Повний еквівалент означає, що символ, наявний в англійському фразеологізмі, буде зрозумілий при перекладі на українську мову, українським читачам. Тобто прагматичний аспект перекладу, його адекватність забезпечують символу і фразеологізмові розуміння.

Частковий еквівалент перекладу фразеологізму з компонентом – символом дає символу, відображеному в фразеологізмі, два варіанти подальшого його сприйняття. Існує вибір, а отже, перекладач може обирати між дослівним перекладом, щоб залишити і передати саме той символ, який було закладено автором оригіналу, або передати лише саме образну атмосферу.

Для аналізу перекладу прислів'їв ми візьмемо ту ж саму класифікацію.

До моноеквіваленту, або повного еквіваленту, належить лише одне прислів'я: *An Englishman's house is his castle.* – **Дім англійця – його фортеця.**

У цьому випадку ми бачимо, що символи – дім і фортеця – збережені при перекладі, відображають своє первинне значення, а власне ім'я-реалія, створюючи культурний контекст, передає традиційне сприйняття цих символів англійцями. В прислів'ях ми бачимо також слова-символи: **дім** – будується як зменшена модель всесвіту, символізує засвоєний, підкорений, “одомашнений” простір, де людина знаходиться в безпеці. Це місце, де ми народилися і куди ми повертаємось за будь-яких обставин. У прислів'ї *An Englishman's house is his castle* (**Дім англійця – його фортеця**) ми бачимо, що значення символу стає найголовнішим і найважливішим для англійців, і контекст це стверджує.

Англійське прислів'я можна витлумачити або як втілення ідеї індивідуалізму, який відгороджує людину від усього, що не стосується безпосередньо її інтересів, або як жартівливу самохарактеристику англійців, їхню увагу до побуту, прагнення до домашнього затишку.

До часткових, або вибіркових, еквівалентів належать такі прислів'я: *More know Tom Fool than Tom Fool knows*. – Більше людей знають дурня, ніж дурень – людей (*Знає дід і баба і ціла громада*). Дурко говорить про все, але оточуючі мало звертають на це уваги і не надають цьому значення. *Дурень* – це і той, хто не приділяє увагу своїм земним справам, для нього важливішими є ілюзії і мрії. Дурень і той, хто намагається поєднати ці дві речі, намагаючись таким чином контролювати глупоту. У цьому випадку символ відповідає перекладу; власне ім'я-антропонім набуває загального значення “людина”. У асоціативному сприйнятті англійців лише дурень – це єдина особа, яка відома усім завдяки своїй діяльності, або краще сказати – бездіяльності. У сприйнятті українців – це старі люди, які виконують ту ж саму функцію, що і дурень, бо їм нема чого робити.

Тобто в перекладі зберігається саме слово, що позначає символ: вино, вогонь, одруження, дурень, підвал та дім. І тут також ми можемо зазначити, що власні імена зберігають свою функцію – називати, тобто виділяють значення символів серед багатьох саме завдяки історичній ситуації, пов'язаній з іменем.

У підібраних українських еквівалентах ми спостерігаємо тенденцію заміни слів-символів на слова, які повністю відображають первинний зміст символів. Проаналізувавши фразеологізми і прислів'я, ми можемо сказати, що основним видом перекладу символів в англійських фразеологічних одиницях з власними іменами є частковий або вибірковий переклад.

Етнічне суспільство піддає образ стандартизації, в результаті чого символи стають загальнонаціональними, тобто зберігається джерело походження (міфологія, Біблія), і переклад є дослівним, а відповідно, і зрозумілим усім: і носіям мови-оригіналу, і носіям мови-перекладу завдяки частковим еквівалентам. Саме частковий переклад, а не повний забезпечує адекватне функціонування символу, якщо його значення у складі фразеологізму або прислів'я не є загальновідомим, незважаючи на мову, якою говорить людина.

Отже, у більшості випадків власне ім'я, а саме ім'я-топонім, відіграє важливу роль при перекладі символів, які входять до їхнього складу. У решті випадків власне ім'я втрачає свою номінативну функцію, тобто не називає, а лише вказує на те, що мова йдеться про людину (*Tom, Jack*). А сам символ в українських відповідниках не є присутнім, він лише відображається за допомогою інших слів, які не змінюють його значення, що також свідчить про різні типи асоціації і сприйняття дійсності. Ми дійшли висновку, що повних еквівалентів порівняно менше. Головним чинником, який впливає на переклад, є прагматичний аспект, тому що від нього залежить адекватне сприйняття перекладу.

Таким чином, в залежності від функцій, які виконують власні імена в формуванні фразеологізмів, нами було виділено чотири групи:

- 1) до першої групи належать фразеологізми, в яких власне ім'я втрачає свою нормативну функцію ідентифікації та індивідуалізації типу і відображає загальне значення та риси характеру: *Jack and Jill – хлопець і дівчина*;
- 2) до другої групи належать фразеологізми, в яких дія власного імені набуває оціночно-характеризуючої функції: *Old as Adam – старий як світ, дуже давній*;
- 3) до третьої належать фразеологізми, в яких власне ім'я використовується для створення назви унікальної речі і позначає предмет: *Long Eliza – синя з білим китайська ваза, на якій зображені високі жіночі фігури*;
- 4) до четвертої належать фразеологізми з власним ім'ям, яке не втратило своєї номінативної функції, тобто не втратило властивості ідентифікації та індивідуалізації: *The Black Prince – Чорний Принц* (Едуард, принц Уельський, син короля Едуарда III, 1330-1376, якого так прозвали через те, що він носив чорні лати).

Власні імена в прислів'ях втрачають свою внутрішню форму, тобто в перекладі вже немає образу, який був створений за їх допомогою в оригіналі. Переклад прислів'їв у випадках, коли повний еквівалент є дослівним перекладом, передає кожне слово в його прямому смислі, при цьому зберігається також і афористичність, і синтаксична структура. Переклад більшості англійських прислів'їв полегшується вже існуючими відповідниками в українській мові, і мета полягає в тому, щоб

підібрати ті відповідники, які б з великої кількості інших більш адекватно підходили до контексту прислів'я оригіналу.

Якщо в перекладі прислів'їв не згадується про реалії побуту або історію народу, вони не суперечать смислові оригінала, але мають вже інше забарвлення, характерне для мови перекладу. В перекладі власне ім'я як носій екстралінгвістичної інформації зберігає свою властивість називати за умови, що воно позначає відомих людей, місцевість. У більшості випадків власні імена позначають реалії, і для них використовуються такі види перекладу, як аналогія, описовий та комбінований переклад.

Переклад символів фразеологічних одиниць з власними іменами, які являють собою символи культури, – це справа не тільки перекладацької техніки, а й перекладацького мистецтва. Головна мета – відтворити значення символу рідною мовою, дібравши адекватний еквівалент. Справа ускладнюється тим, що в тексті оригіналу закодований символ сприймається як щось звичне, органічне, рідне для тих читачів, яким текст призначений. Звідси два варіанти: або показати специфіку, або зберегти звичність і втратити специфіку.

У даному випадку ми маємо справу з перекладом символів, значення яких є підсиленням і переосмисленням специфічною культурною інформацією – іменами-реаліями. При дослівному перекладі символи також зберігають своє первинне значення. У дібраних українських еквівалентах ми спостерігаємо тенденцію заміни слів-символів на слова, які повністю відображають первинний зміст символів.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ

1. Райдаут Р., Уиттинг К. Толковый словарь английских пословиц. – СПб.: Лань, 1997. – С. 7.
2. Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні. – К.: Наук. думка, 1989. – С. 30.
3. Брандес М.П., Провоторов В.И. Предпереводческий анализ текста. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – С. 150.
4. Рікер, Поль. Метафора і символ // Альманах перекладацької майстерні 2000-2001. – Том 2. – Книга 2: Наукові переклади та дослідження / Відп. ред. М. Гавлевич. – Львів; Дрогобич: Коло, 2002. – С. 106.
5. Вовк О.Б. Опозиції мовної номінації як основа лінгвокультурного контакту при перекладі // Язык и культура. – Часть III. – 1997. – С. 26.

6. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість. – К.: Знання-Прес, 2001. – С. 538.
7. Голубовська І.О. Метафорико-символічні іпостасі зоонімів у рамках фрагмента мовної картини світу “Царство тварин” // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 61.
8. Маслова В.А. Лингвокультурология. – М.: Издательский центр “Академия”, 2001. – С. 97.
9. Цит. за: Алефиренко Н.Ф. Язык – сознание – культура: проблемы взаимодействия // Язык и культура. – Часть I. – 1994. – С. 8.
10. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад. – Львів: Видавництво при Львівському університеті, 1989. – С. 86.